

FITXA TÈCNICA: Orígens de la teoria monetària moderna¹

La Teoria Monetària Moderna (TMM) és una combinació de teories macroeconòmiques establertes que inclouen el cartalisme i el treball de economistes successius i influents del segle XX com John Maynard Keynes, Abba Lerner, Hyman Minsky i Wynne Godley. Per això es diu "Moderna", de la mateixa manera que diríem "Art Modern". Aquestes persones han influït en el treball de economistes i experts en finances més recents. Els professors Bill Mitchell, Mathew Forstater, Stephanie Kelton, L Randall Wray, Warren Mosler i Pavlina Tcherneva van treballar junts per convertir-lo en el que avui es coneix com a TMM. S'ha de posar èmfasi que és el conjunt coherent que formen aquestes teories el que defineix aquest enfocament institucional/post keynesià d'anàlisi econòmica. El resultat conjunt no és igual a la suma de les parts.

El pensament sobre els diners com a crèdit (o deute) ha existit durant molt temps, si bé la conjuntura històrica fins a dates recents ve marcada per posicions alineades amb un metal·lisme pràctic (Schumpeter, 1954 [2012]), ateses les condicions materials d'incertesa i debilitat de les autoritats fiscals i monetàries dels Estats. El 1914, quan molts dels principals emissors de divises començaven a abandonar el patró or, un diplomàtic britànic anomenat Alfred Mitchell-Innes va escriure dos articles sobre diners i crèdit per a The Banking Law Journal. El primer, "Què són els diners?" (Mitchell-Innes, 1913), va obtenir una revisió positiva de Keynes i va ser seguit per la "Teoria creditícia dels diners" (Mitchell-Innes, 1914). Randall Wray (2004, p199), un dels fundadors de TMM, els va descriure com "el millor parell d'articles escrits sobre la naturalesa dels diners al segle XX".

Procedent d'una llarga tradició acadèmica, la TMM no és una aspiració per a algun moment en el futur. Fa allò que no fan altres teories econòmiques dominants. Descriu la realitat del sistema monetari modern i la seva evolució, posant èmfasi en com des del 1971, moment en què s'abandona el sistema de tipus de canvi fixos de Bretton Woods pel de moneda de lliure flotació, el moment històric marcat pel regnat dels diners -mercaderia arriba oficialment al final. Cal fer èmfasi que, com assenyalen Cruz et ál. (2020), aquest moment s'ha de veure com una fase conjuntural inclosa d'una teoria dels diners més generals: la teoria dels diners cartalistes.

¹ Fitxa tècnica inspirada en Fact Sheet de la Gower Initiative for Modern Money Studies (GIMMS), Origins of Modern Monetary Theory (<https://gimms.org.uk/fact-sheets/origins-of-mmt/>)

La TMM desafia el relat econòmic dominant

El relat econòmic dominant enfonsa les arrels en la “revolució marginalista” de la dècada del 1870, que inclou tant l'economia neoclàssica com l'austríaca. Tret d'algunes diferències entre els fundadors (Jevons, Marshall, Menger i Walras) i els seus seguidors, el seu treball comparteix característiques importants, com l'individualisme metodològic, l'anàlisi marginal, el subjectivisme i el compromís amb la benvolença envers els mercats.

Més tard, el treball d'un petit grup d'economistes (i companys de viatge) que van formar la Societat Mont Pelerin a Suïssa el 1947 es va fer molt influent. Entre els seus fundadors hi havia Friedrich Hayek i Ludwig von Mises (de l'escola d'economia austríaca), el filòsof Karl Popper i el monetarista neoclàssic de l'escola de Chicago, Milton Friedman. Advocaven per polítiques econòmiques individuals de “lliure elecció” i “lliure mercat” i estaven compromesos amb una ideologia de drets de propietat privada i una mínima intervenció del govern a l'economia. A la dècada de 1980, el president nord-americà Ronald Reagan i la primera ministra Margaret Thatcher al Regne Unit es trobaven entre les figures polítiques importants influenciades per les idees associades amb Hayek i Friedman. Els models DSGE moderns, comunament coneguts amb el cognom “neokeynesians”, són realment desenvolupaments basats en l'ontologia i els supòsits sobre el funcionament del món defensats per Milton Friedman (Christiano et ál., 2018).

El terme “neoliberalisme” (de vegades anomenat “liberalisme clàssic” o, als Estats Units, “neoconservadurisme”) va ser encunyat en una reunió a París el 1938 a la qual van assistir Ludwig von Mises i Friedrich Hayek. Creien que el desenvolupament gradual de l'estat de benestar de Gran Bretanya era la manifestació d'un col·lectivisme perillós semblant al nazisme o al comunisme (soviètic). En termes generals, el neoliberalisme descriu una ideologia política, mentre que el marginalisme (ja sigui neoclàssic o austríac) fa referència a un enfocament de la teoria econòmica. Tots dos estan connectats en el sentit que les implicacions polítiques de la teoria econòmica són d'una mínima interferència del govern en el procés del mercat, però molts economistes neoclàssics creien tradicionalment que els “falls del mercat” com les externalitats negatives i la competència imperfecta proporcionaven una justificació per a una considerable regulació governamental.

Aquesta ideologia afavoreix el capital sobre el treball. En la seva forma moderna, permet que les empreses es beneficiïn del finançament estatal per a la prestació de serveis públics mentre socialitzen les pèrdues que es produeixin, com va passar a la Crisi Financera Global del 2008, quan es va rescatar els bancs. Durant les últimes dècades, ha servit als interessos d'una minoria d'élits poderoses i corporacions

globals que influeixen en cercles polítics i polítics que han guanyat riquesa, poder i influència amb el suport financer.

Com va escriure George Monbiot (2015):

«El neoliberalisme s'ha tornat tan omnipresent que poques vegades el reconeixem com una ideologia. Sembla que acceptem la proposició que aquesta fe mil·lenarista i utòpica descriu una força neutral; una mena de llei biològica, com la teoria de l'evolució de Darwin. Però aquesta filosofia va sorgir com un intent conscient de remodelar la vida humana i de canviar el centre de gravetat del poder»

Per què no es parla de TMM als mitjans i als partits polítics?

El lingüista George Lakoff (2007) descriu com la dreta emmarca el debat en termes de metàfores simples que es relacionen amb la nostra pròpia experiència i la vida quotidiana. La idea que el govern és com una llar es propaga mitjançant missatges com "hem de quadrar els comptes i estrènyer-nos el cinturó", "hem de buscar-nos la vida", "hem d'estalviar per quan arribin les vaques magres", o "Hem viscut per damunt de les nostres possibilitats".

Des de l'esquerra accepten aquestes afirmacions i les reforcen inadvertidament. En lloc de parlar d'augmentar els impostos als rics i les societats mercantils darrere de polítiques d'igualtat i justícia fiscal, la retòrica sempre és "haver de" obtenir els diners dels rics amb què pagar els serveis per als més pobres.

Com assenyalava un dels líders de la TMM, Warren Mosler:

«Els polítics ho creuen, perquè nosaltres ho creiem, mai lluiten contra les creences establertes perquè només volen romandre en el càrrec».

Però la creença que és així com funcionen les coses no ha sorgit accidentalment. Ha estat el treball de defensors compromesos del lliure mercat que han pressionat per incorporar les idees a través d'una xarxa internacional d'acadèmics, empresaris, periodistes i activistes. El moviment té rics patrocinadors que financen grups d'experts a banda i banda de l'Atlàntic per promoure'n la ideologia. Aquests inclouen l'Institut d'Afers Econòmics, el Centre d'Estudis Polítics i l'Institut Adam Smith, que són organitzacions les veus de les quals se senten regularment a les notícies i programes d'actualitat que comenten les posicions econòmiques del govern i els partits de l'oposició. Critiquen el suposat malbaratament, malbaratament, cost i burocràcies monolítiques del sector públic davant de l'eficiència, competitivitat i agilitat del sector privat. Presenten el govern com a totalment dependent del finançament del sector privat. Aquesta és una visió que veu la ciutadania només en

termes de la capacitat de les persones per gastar i consumir i la provisió pública com una forma injusta d'estrènyer els empresaris a través dels impostos.

És difícil veure com aconseguiran millores duradores tant per a les persones com per al planeta si això no canvia. En aquest context tan arrelat, és fàcil veure per què els polítics no voldrien sortir de l'enganyador. El canvi cultural ha d'arrelar abans que gosin fer-ho.

Com també diu Warren Mosler:

« Pots tenir raó, però no voldràs tenir raó massa aviat.»

www.redmmt.es

Referències:

Bernanke, B.S. (2020). The new tools of monetary policy. *American Economic Review*, 110(4), 943-983.

Christiano, L.J., Eichenbaum, M.S. y Trabandt, M. (2018). On DSGE models. *Journal of Economic Perspectives*, 32(3), 113-140.

Cruz, E., Rangel, J. F. y Parejo, F.M. (2020). The two faces of abstraction: a monetary adjustment of Marx's labor theory of value. *History of Economic Ideas*, 28 (3), 39-64.

Lakoff, G. (2007) No pienses en un elefante. Planeta

Mitchell, W., Watts, M. y Wray, L.R. (2019) Macroeconomics. Red Globe Press.

Mitchell-Innes, A. (1913). What is Money? *The Banking Law Journal*, 30, 377-408

Mitchell-Innes, A. (1914). Credit Theory of Money. *The Banking Law Journal*, 31, 151-168.

Monbiot, G. (2016). Neoliberalism – the ideology at the root of all our problems. *The Guardian* 15 de abril de 2016

Schumpeter, J. A. (1954 [2012]). *Historia del análisis económico*. Ariel.

Wray, L. R. (2004) Credit and State Theory of Money. Edwaard Elgar Publishing Group. 199